

Чубур Н.В.,

*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри політичних технологій,*

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана

СВІТОВИЙ ПОЛІТИЧНИЙ ПОРЯДОК: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ВИКЛИКИ

Серед дослідників і професійних політиків актуальною стає ідея нового світового політичного порядку. Однак її практичній реалізації протидіють політичні і соціальні реалії сучасності, що відрізняються глибокими протиріччями і саме через це не можуть мати типових рішень. Ідея нового світового політичного порядку приймає різноманітні концептуальні форми. Однак актуальними є два основні підходи – політологічний (з акцентом на державно-правові аспекти) та соціологічний.

Прихильники політологічного підходу у своїх поглядах посиляються на об'єктивні потреби у підвищенні управлінням світом і використання з цією метою інтеграційних процесів. Новий світовий порядок має базуватися на законності, на зростанні значення міжнародного права і розширенні сфери його застосування, а також на збільшенні значення міжнародних інститутів. Інші дослідники вважають процес створення глобальних інститутів, що керують міжнародними економічними та політичними відносинами, способом формування планетарного уряду у віддаленому майбутньому. Вони розглядають регіональні процеси в якості каталізаторів, що прискорюють створення вищезазначених інститутів.

Принципові відмінності мають і погляди прихильників соціологічного підходу щодо проблеми світового порядку. Низка дослідників стверджують, що становлення світового політичного порядку буде відбуватися через конвергенцію соціальних структур, розмиття політичних відмінностей та антагонізмів між різного роду типами суспільств. Саме такий шлях, на їх думку, веде до формування єдиної людської цивілізації. Деякі прихильники соціологічного підходу досить скептично ставляться до можливості створення єдиного глобального управлінського центру або світового уряду.

Однозначно можна стверджувати, що не можливо будувати майбутнє з політичними інструментами минулого. Ті засоби контролю, координації, управління, які століттями склалися на національному рівні, втрачають ефективність у світі, що глобалізується. З метою контролю суспільних процесів, їх слід доповнити наднаціональними системами регулювання.

У науковій політологічній літературі розкриті можливі інтерпретації світового політичного порядку. По-перше, це провідний тип зовнішньополітичної поведінки держав незалежно від того, чи впливає він на впорядкування або дезорганізацію системи. По-друге, порядок означає певну ступінь стабільності та цілісності системи. По-третє, порядок слід розуміти як правила, що керують системою та підтримують її в стані стабільності.

Зміна одного світового порядку іншим лише в незначній ступені змінює елементи світового порядку. Серед провідних елементів слід зазначити наступні:

- 1) визначений державно-територіальний устрій світу;
- 2) традиції і принципи міждержавних відносин;
- 3) міжнародний правопорядок як система глобальних суспільних відносин, що врегульовані правовими нормами;
- 4) історично обумовлені особливості зовнішньої політики держав-світових лідерів;
- 5) ступінь глобальної економічної інтеграції та розподілу світу на зони економічних інтересів промислово розвинених держав;
- 6) співвідношення соціальних сил в кожному історичному епоху як результат взаємодії держав, міжнародних рухів, світової суспільної думки та міжнародних організацій.

В сучасному світі продовжується конвульсивна трансформація всієї системи міжнародних відносин. Вона супроводжується зростанням політичного екстремізму та релігійної нетерпимості, збільшення конфліктів на національно-етнічній та конфесійній основі, посилення міграційних потоків.

Нестабільність світової політичної системи засвідчує, що людство знаходиться на переломному етапі свого розвитку. Об'єктивні імперативи

безпеки та розвитку тягнуть за собою потребу у більш надійному міжнародному порядку, що відповідає новим тенденціям світового розвитку. Тільки час покаже, чи буде новий світовий порядок регулюватися планетарними наднаціональними органами, що наділені достатніми ресурсами та дієвими правовими механізмами. Можливо, його основою стануть декілька взаємодіючих між собою інтегрованих регіональних центрів, що охоплюють у сукупності весь світ.

У будь-якому випадку, створення і функціонування надійного світового політичного порядку може бути досягнуто лише на основі співробітництва, задоволення інтересів не тільки держав і міжурядових організацій, але і «акторів поза суверенітету», в тому числі і окремих особистостей.

Таким чином, існуючі погляди на перспективи нового світового політичного порядку відрізняються різноманітністю позицій. Ці позиції не складають єдиної точки зору на проблему. Жодна концепція не передбачає вирішення проблеми раціонального порядку в міжнародних відносинах. Все це говорить про те, що перехідний період у становленні нового світового порядку не скінчився, а знаходиться лише в новій фазі. Стан «перехідності» стосується як світової системи в цілому, так і категорії країн і, скоріш за все, буде зберігатися достатньо тривалий період.

Чумак О.М.,

старший викладач,

Воєнна академія імені Євгенія Березняка

СТРАТЕГІЧНЕ ПАРТНЕРСТВО УКРАЇНИ ТА ТУРЕЧЧИНИ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

Одним з стратегічних партнерів України є Туреччина, що зазначено у Стратегії зовнішньополітичної діяльності України від 26.08.2021 року (Указ Президента України). Взаємодія на культурному й економічному напрямках між нашими країнами переважає взаємодію сторін на політичному рівні. Це можна пояснити наступними причинами.